

Výkladové poznámky k biblickým veršom z úlohy č. 3

Ked' sa ti rúca svet

Nedeľa: Nebezpečenstvo zo severu

Pondelok: Boh posielal proroka a jeho syna

(Iz 7,2-9 SEkP) ²Vtedy oznámili Dávidovmu domu: *Sýria obsadila Efrajima. Rozochvelo sa jeho srdce i srdce jeho ľudu, ako sa stromy lesa chvejú od vetra.* ³Vtedy Hospodin povedal Izaiášovi: *Chod' te ty a tvoj syn Šear-Jašúb v ústrety Acházovi až na koniec vodovodu Horného rybníka, na cestu k Poľu práča.* ⁴Povedz mu: *Daj si pozor a upokoj sa, neboj sa, nech ti srdce neochabne pre tie dve ohorené dymiace polená, pre vášnivý hnev Recína a Aramu a kvôli Remaljovmu synovi.* ⁵Pretože Aram, Efrajim a syn Remalju sa dohodli proti tebe a povedali si: ⁶Vyťahujeme proti Judsku a zastrážme ho, získajme ho na svoju stranu a ustanovme v ňom za kráľa Tabeelovho syna! ⁷Toto hovorí Pán Hospodin: *Neuskutoční sa to, nestane sa tak,* ⁸aj keď hlavou Aramu je Damask a hlavou Damasku Recín! *O šesťdesiatpäť rokov bude Efrajim zničený, nebude národom,* ⁹aj keď hlavou Efrajima je Samária a hlavou Samárie syn Remalju! *Ak neuveríte, neobstojíte!*

K príbehu kráľa Acháza je užitočné si prečítať aj 2Krl' 16 a 2Krn 28. Obe tieto biblické správy sú ku kráľovi Acházovi oveľa kritickejšie ako Izaiáš. Iz 7,1 síce podáva historický kontext videnia, ale musíme si uvedomiť, že Izaiáš nie je knihou historickou, ale prorockou a podstatnou je tu teologická výpoveď. Hystorickým kontextom je tu 2Krl' 16, kde verš 5 sa stal isto podkladom pre Iz 7,1. Celková politická situácia bola komplikovaná. Asýria začala svoje výboje u svojich susedov (Babylon, Urartu a Médsko). Pozornosť Asýrie sa upriamila smerom Sýrii a Izraelu, ktoré sa stali pre Asýriu vazalskými štátmi. Situácia popísaná v Izaiášovi ukazuje na spojenectvo Sýrie a Izraela, ktorí napadli Judsko, aby ho prinútili spojiť sa s nimi proti Asýrii. Túto situáciu využil Edóm aj Filištínci, ktorí si z Judska odkrojili svoj kúsok. "Acház sa riadil protokolom ako lojalný vazal Asýrčanov. Zjavne poslal správu o svojej situácii a očakával, že splnia svoj prísľub pomôcť mu."¹

v.2: "Dávidov dom" je fráza poukazujúca na kráľovskú "dávidovskú" dynastiu, zosobnenú súčasným kráľom Acházom."² SEkP prekladá, že Sýria "obsadila" Efrajima (tj. Izrael - severné kráľovstvo), nachádza sa tam hebrejské sloveso *nácháh*, ktoré však znamená "viest', doviest'"³ a nie obsadiť. Doslovne preložené: "Aram (Sýria) doviadol k Efrajimovi" a v rámci kontextu sa tu jedná o spojenectvo Sýrie a Izraela, nie o to, že by Sýria Efrajima obsadila. Z toho vyplýva aj strach, ktorý sa Achaza zmocnil (jeho srdce sa rozochvelo ako stromy od vetra).

¹ WATTS, J. D. W. Word Biblical Commentary: *Isaiah 1-33*. vol. 24. Grand Rapids: Zondervan, 2018 (ePub edition). 1031 s. ISBN 978-0-310-58857-3. str. 368.

² MACARTHUR, John. *Starý zákon: komentár verš po verši*. Kroměříž: Didasko, 2015. ISBN 978-80-87587-17-1. str. 821.

³ PÍPAL, Blahoslav. *Hebrejsko-český slovník ke Starému zákonu*. 4. vyd. Praha: Kalich, 2006. 188 s. ISBN 80-7017-029-8. str. 100.

v. 3: Hospodin posíla Izaiáša spolu s jeho synom Šear-Jašúvom k Acházovi. Meno syna tu má prorocký význam aj spolu s menom jeho otca Izaiáša. Pri mene Šear-Jašúv "sa môže jednať: a) o futurum 'Ostatok sa vráti' (prorocké perfektum); b) o návrat či obrátenie (k Bohu); c) o hrozbu 'Vráti sa (len) ostatok!'; d) o zaslúbenie 'Ostatok sa predsa len vráti!'"⁴ Táto nejednoznačnosť môže byť zámerná, no meno Izaiáš, ktoré je zároveň aj názvom celej knihy, je jednoznačne povzbudzujúce, pretože znamená "Hospodin vyslobodzuje"⁵. Akoby zámerná neistota danej situácie mala Achaza priviesť k Hospodinovi, lebo len on ho môže vyslobodiť z rúk nepriateľov.

Téma "ostatku" je v Izaiášovi veľmi silná. Ostatok tu nepredstavuje nejakú elitu národa, ale skôr šťastlivcov, ktorí unikli záhube. Preživší ostatok je prejavom Božieho milosrdenstva, nie ľudského hrdinstva. Ostatok sa nemá čím pochváliť, musí však chváliť Boha za jeho zľutovanie.

v. 4-9: Posolstvom pre Acháza je, aby nepodliehal strachu (v. 2b). Strachu je zbavený tak, že mu Hospodin prostredníctvom proroka odhalí úmysly kráľov, ktorí sa proti nemu spojili (vv. 5-6) a ukazuje mu skutočnú situáciu týchto dvoch kráľov: "ohorené dymiace polená" (v. 4); zničenie Efrajima o 65 rokov (v. 8).

Opakované použitie pojmu "hlava" vo vv. 8 a 9 poukazuje na menovaných vládcov Sýrie a Izraela. To znamená, že odpor týchto mocností bude trvať len do tej doby, pokiaľ tieto hlavy nebudú odstránené. Takže hrozba pre Judsko potrvá len dočasne, dokiaľ sú kráľmi Recín (Sýria) a Pekach (Izrael). Je zaujímavé, že na rozdiel od 2Krl' 16 a 2Krn 28, Izaiáš nikde neodsudzuje Achazovu vernosť Asýrii, skôr naopak, toto proroctvo ho nabáda k tomu, aby v tejto pozícii zotrval. Jedinou hrozbou pre Acháza je, ak by tomuto proroctvu neuveril a pokúsil sa pripojiť k rebelujúcim kráľom proti Asýrii (v. 9).

Utorok: Nová šanca

(Iz 7,10-13 SEkP) ¹⁰Hospodin dodal pre Acháza tieto slová: ¹¹Žiadaj si znamenie od Hospodina, svojho Boha, či hlboko v podsvetí, či hore na výsostiach! ¹²Acház však povedal: Nebudem žiadať, nebudem pokúšať Hospodina. ¹³Potom prorok povedal: Počúvaj, dom Dávidov! Či vám nestačí obťažovať ľudí, že obťažujete ešte aj môjho Boha?

vv. 10-11: Predhádzajúca perikopa končila vetou: "Ak neuveríte, neobstojíte!" (v. 9b). Znamenie hebr. *awt* znamená "prápor, štandardu"⁶ ktorá je na čele armády, dokiaľ je vztýčená, dovedy trvá nádej na víťazstvo. "Hospodin Acházovi vychádza v ústrety a ponúka mu znamenie, na ktorom by svoju vieru mohol založiť."⁷ Samotné znamenie je teda darom Božej milosti, Acházova viera nemá byť slepá. Druhá časť jedenásteho verša nie je úplne jednoznačná, ale podľa použitých slovies v kauzatívnom tvare vypovedá o samotnom

⁴ HELLER, Jan. *Výkladový slovník biblických jmen*. Praha: Advent-Orion, 2003. 630 s. ISBN 80-7172-865-9. str. 437.

⁵ HELLER, Jan. *Výkladový slovník biblických jmen*. str. 251.

⁶ PÍPAL, Blahoslav. *Hebrejsko-český slovník ke Starému zákonu*. str. 15.

⁷ BENEŠ, Jiří. *Ozvěny Izaiášova volání: Slova Izaiášova proroctví pro každodenní zamyšlení*. Praha: Návrat domů, 2012. 431 s. ISBN 978-80-7255-280-1. str. 38.

Hospodinovi, možno o znamení prostredníctvom ktorého Hospodin jedná, či už "spôsobuje hlbokým dole (podsvetie)" alebo "spôsobuje vysokým hore (výsosti)". To by mohlo poukazovať na neobmedzený rozmer pôsobnosti Božej záchrany.

v. 12: Acházova reakcia je veľmi rozporuplná. Na prvý pohľad sa zdá byť zbožnou. "Niektorí považujú náboženstvo postavené na znameniach za falzifikát pravej viery. Môže to byť prostriedok na testovanie, ale skúšanie Boha."⁸ Avšak vzhľadom na kritickú reakciu proroka Izaiáša v nasledujúcom verši, sa v prípade Acháza jedná o falošnú zbožnosť. Tým, že Acház znamenie odmieta, "odmieta tým tiež Hospodinovu interpretáciu udalostí, ponúknuté riešenie (vieru) aj pomoc (znamenie)."⁹

v. 13: Prorok tu už neoslovuje kráľa Acháza jeho menom a v jednotnom čísle, ale v množnom čísle ako "dom Dávidov". Jednak je tým reč o celej Dávidovej dynastii, jednak tým prorok otvára mesiášsky motív, čím otvára pohľad na ono znamenie, ktoré ešte nebolo dané.

Slovo "obťažovať" musíme čítať vo význame "unavovať". V Iz 1,14 je Hospodin unavený z bohoslužieb, ktoré Jeruzalem vykonáva. "Znamená to, že niekto má už dosť argumentov svojho oponenta."¹⁰ Acház je v tejto časti ešte len na začiatku svojej vlády. Ľud je unavený, pretože od kráľa očakával reformy. Izaiáš u kráľa podporuje jeho nastavenie neutrality v spore, ktorý viedla Sýria spolu s Izraelom proti Asýrii. Acház sa však "dištancoval od náboženského potvrdenia, ktoré by posilnilo jeho moc. Izaiášovo slovo je pre Acháza unavujúce. Knihy kráľovské aj kronické nachádzajú pre kráľa silnejšie odsúdenie. Ale v tejto fáze je mladý, neskúsený, nerozhodný."¹¹

Streda: Syn ako Božie znamenie

Štvrtok: "Boh je s nami!"

(Iz 7,14 SEkP) ***Preto sám Pán vám dá znamenie: Hľa, panna počne a porodí syna a dá mu meno Emanuel.***

Znamením je počatie ženy. Slovo *almah* znamená "dievča, mladá žena"¹². Pojem "panna" je v hebrejčine vyjadrené iným slovom *betulah*. Preklad "panna" je zrejme ovplyvnený LXX (Septuagintou), kde je slovo *almah* preložené do gréčtiny ako *parthenos*, ktoré okrem významov "dievča, mladá žena" ponúka aj preklad slovom "panna"¹³. Avšak výkladovo sa dá odvodiť, že slovo *almah* "dievča" predstavovalo ešte nevydatú ženu, tzn. pannu.¹⁴ Avšak Jiří BENEŠ nestotožňuje plne toto proroctvo s Mt 1,22-23 kde anjel zvestuje Jozefovi narodenie Ježiša:

⁸ WATTS, J. D. W. Word Biblical Commentary: *Issaiah 1-33*. str. 388.

⁹ BENEŠ, Jiří. Ozvěny Izaiášova volání: *Slova Izaiášova proroctví pro každodenní zamyšlení*. str. 38.

¹⁰ WATTS, J. D. W. Word Biblical Commentary: *Issaiah 1-33*. str. 388.

¹¹ tamtiež, str. 389.

¹² PÍPAL, Blahoslav. *Hebrejsko-český slovník ke Starému zákonu*. str. 121.

¹³ PANCZOVÁ, Helena. *Grécko-slovenský slovník: Od Homéra po kresťanských autorov*. Bratislava: Lingea, 2012. 1327 s. ISBN 978-80-8145-021-1. str. 960.

¹⁴ tak WATTS, J. D. W. Word Biblical Commentary: *Issaiah 1-33*. str. 388.

Anjel Jozefovi vo sne pripomína Acházov príbeh, čím zaslúbenie o Immanuelovi uvádza do súvislosti s práve počatým dieťaťom Jozefovej ženy Márie (Mt 1,20-23). Pripomienka Acházovho príbehu je jemnou výstrahou, obdobnou tej, ktorej sa dostalo Acházovi, a síce, aby Jozef situáciu ešte nezhoršil (Iz 7,13); aby neriešil to, čo už dopredu vyriešil Hospodín. Teda, aby sa vyvaroval Acházovej chyby a nechal jednat' Hospodína. Jozef pochopil, že veci sú dopredu pripravené a on, človek, do toho nemá svojvoľne zasahovať. Jozef teda dostáva rovnaké znamenie ako Acház. To znamená, že Hospodín dáva jedno znamenie dvakrát (Mt 1,23). Tým znamením nie je žiadny nadprirodzený úkaz, ale je ním človek, tu žena, konkrétne jej tehotenstvo, ktoré odkazuje k dieťaťu, resp. k jeho menu. V mene, ktoré dieťa dostáva je kľúč k obom príbehom.¹⁵

Kľúčom je teda narodenie niekoho, ktorého charakteristikou je: "S nami Boh". Kresťanská tradícia to striktno vzťahla na Ježišovo narodenie, čo je určite správne, avšak pre Acháza v jeho dobe bolo toto znamením, aby sa nespájal s kráľmi Sýrie a Izraela, aby dôveroval Hospodinovi a zotrval v podriadenosti Asýrii. Ktorého konkrétneho dieťaťa a ktorej konkrétnej ženy v Acházovej dobe sa to týkalo, nám už nie je známe. Pre nás zostalo toto posolstvo živé a prítomné vďaka druhému znameniu, ktoré ponúka NZ a ktoré vzťahujeme na Ježiša Krista. Ježiš, bol skutočným Immanuelom, Bohom ktorý prebýval a skrze Ducha svätého stále prebýva s nami. Nikto iný nemôže vyriešiť problémy, ktoré ľudstvo po tisícročia sužujú. Iz 7,14 sa tak stáva aktualizáciou zaslúbenia z Gn 3,15, ktorá sa dokonale naplnila v osobe Ježiša Krista.

Použité zdroje a literatúra

BENEŠ, Jiří. Ozvěny Izaiášova volání: *Slova Izaiášova proroctví pro každodenní zamyšlení*. Praha: Návrat domů, 2012. 431 s. ISBN 978-80-7255-280-1.

Biblia Hebraica Stuttgartensia. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 1997. ISBN 978-3-438-05222-3.

Biblia: Slovenský ekumenický preklad. 5. Vyd. (3. opravené vyd.) Banská Bystrica: Slovenská biblická spoločnosť, 2015. ISBN 978-80-85486-97-1.

HELLER, Jan. *Výkladový slovník biblických jmen*. Praha: Advent-Orion, 2003. 630 s. ISBN 80-7172-865-9.

MACARTHUR, John. *Starý zákon: komentář verš po verši*. Kroměříž: Didasko, 2015. ISBN 978-80-87587-17-1.

PANCZOVÁ, Helena. *Grécko-slovenský slovník: Od Homéra po kresťanských autorov*. Bratislava: Lingea, 2012. 1327 s. ISBN 978-80-8145-021-1.

PÍPAL, Blahoslav. *Hebrejsko-český slovník ke Starému zákonu*. 4. vyd. Praha: Kalich, 2006. 188 s. ISBN 80-7017-029-8.

WATTS, J. D. W. *Word Biblical Commentary: Issaiah 1-33*. vol. 24. Grand Rapids: Zondervan, 2018 (ePub edition). 1031 s. ISBN 978-0-310-58857-3.

¹⁵ BENEŠ, Jiří. Ozvěny Izaiášova volání: *Slova Izaiášova proroctví pro každodenní zamyšlení*. str. 39.